

Actieplan Maatschappelijk
Verantwoord Inkopen
2019-2020

1 Inleiding

De gemeenten Aa en Hunze heeft in 2018, net als de buurgemeenten Assen, Tynaarlo en Noordenveld, het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) ondertekend. Genoemde gemeenten werken nauw samen op het gebied van inkoop. Met deelname aan het MVI willen de gemeenten de effectiviteit en de impact van MVI vergroten.

Het MVI is opgesteld door het ministerie van I&M en wordt in Nederland breed gedragen. Volgens de afspraken uit dit Manifest is dit actieplan opgesteld waarin het stappenplan voor de komende jaren is opgenomen. Het actieplan loopt tot en met 31 december 2020.

Op basis van dit manifest is voor de gemeente Aa en Hunze dit actieplan opgesteld. Hierin zijn stappen voor de komende jaren opgenomen. Het biedt bovendien een concreet kader om de inkoop door de gemeenten verder te verduurzamen.

In ons inkoopbeleid is al langer aandacht voor duurzaamheid, maar het daadwerkelijk toepassen van MVI gaat verder. Dit actieplan omvat ambities en concrete acties voor het brede scala aan onderwerpen waar MVI om draait.

1.1 Stakeholders

Voor het laten slagen van het actieplan MVI is een organisatie breed commitment van belang van zowel bestuurlijke en ambtelijke stakeholders. Het borgen van betrokkenheid aan de MVI opgave op bestuurlijk en ambtelijk is van groot belang.

Bestuurlijke stakeholders

Het actieplan MVI is veelomvattend en raakt alle portefeuilles. Het vereist dan ook de betrokkenheid van het gehele college van B&W. In onze gemeente hebben we een portefeuillehouder Inkoop en een portefeuillehouder Duurzaamheid.

Ambtelijke stakeholders

In onze organisatie is Maatschappelijk Verantwoord Inkopen een samenwerking tussen de duurzaamheidsmedewerker en inkoop en onderdeel van de duurzaamheidsopgave. Van belang is om een organisatie breed commitment te creëren voor MVI. Op teamniveau en team overstijgend dient er dan ook goed te worden samengewerkt op het gebied van MVI. In de gemeente Aa en Hunze is sprake van een decentraal inkoopmodel, dit betekent dan ook dat de budgetverantwoordelijken de daadwerkelijke inkopers zijn en hebben dan ook een cruciale rol bij MVI.

De inkoopadviseur en de adviseur duurzaamheid ondersteunen de ambtelijke organisatie bij MVI en kunnen in samenwerking met Communicatie een organisatie breed draagvlak creëren, maar hebben geen doorzettingsmacht.

Samenwerking met marktpartijen

Bij MVI spelen ook de marktpartijen een belangrijke rol. Daar waar mogelijk is kunnen marktpartijen worden betrokken bij het MVI door de dialoog aan te gaan. Hierbij stellen wij bijvoorbeeld de vraag hoe de marktpartijen kunnen bijdragen aan wat is omschreven in dit

actieplan en bekijken wij hoe wij de marktpartijen daarin kunnen ondersteunen. Een nauwe samenwerking met marktpartijen is in deze dan ook van groot belang.

2 Thema's Maatschappelijk Verantwoord Inkopen

2.1 Algemeen

Door maatschappelijk verantwoord in te kopen kan de gemeente een aanzienlijke bijdrage leveren aan een duurzame samenleving.

Volgens het huidige inkoopbeleid wordt per in te kopen product, dienst of werk stilgestaan bij de mogelijkheid om duurzaamheidscriteria toe te passen. De gemeente koopt duurzamer in door, waar mogelijk en beschikbaar (niet voor iedere inkoopgroep zijn criteria vastgelegd en slim nadenken is van belang, de adviseur duurzaamheid en inkoop kunnen hier bij ondersteunen) bij elke aanbesteding minimaal de criteria toe te passen zoals gemeld op de website van PIANOo. <https://www.pianoo.nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen-mvi-duurzaam-inkopen/productgroepen>.

2.2 Klimaatbewust inkopen

De gemeente heeft in haar duurzaamheidsvisie de ambitie uitgesproken om in 2025 een halvering van de CO₂ uitstoot te hebben bereikt ten opzichte van 2010. De gemeente wil een voorbeeldrol spelen in deze opgave.

Door klimaatbewust in te kopen kan een aanzienlijke vermindering van de uitstoot van broeikasgassen worden bereikt in de eigen organisatie en bij anderen. Tevens kan via duurzame energie en energiebesparing een bijdrage worden geleverd aan de transitie naar een volledig duurzaam energiesysteem.

Specifiek is de gemeente in het kader van klimaatbewust inkopen momenteel bijvoorbeeld bezig met de verduurzaming van gemeentelijke gebouwen, de aanleg van zonnepanelenparken en de verduurzaming van openbare verlichting.

Ambities

Naast de minimale duurzaamheidscriteria past de gemeente, indien mogelijk, meer criteria toe op het gebied van duurzaamheid. Ook zal nog meer gelet worden op de toepassing van duurzaamheid als gunningscriterium.

Specifieke ambities binnen dit thema betreft bijvoorbeeld de ambitie om op termijn als gemeente energieneutraal te zijn.

2.3 Circulair inkopen

In de circulaire economie bestaat afval niet. Verspilling van grondstoffen wordt tegengegaan door de herbruikbaarheid van producten en materialen te maximaliseren en waarde vernietiging te minimaliseren.

Binnen de gemeentelijke organisatie wordt op facilitair gebied rekening gehouden met de circulaire economie. Afval wordt bijvoorbeeld gescheiden en producten gerecycled.

Ambities

Circulair inkopen wordt een aandachtspunt bij toekomstige inkooptrajecten. Bijvoorbeeld bij inkopen op het gebied van facilitair en bedrijfsvoering wordt aan de voorkant gekeken naar de mogelijkheden om deze circulair in te kopen.

Tot en met 2020 proberen we één aanbesteding te doorlopen waarin circulair wordt ingekocht.

2.4 Biobased inkopen

Bij biobased inkopen worden producten ingekocht die geheel of gedeeltelijk van hernieuwbare grondstoffen zijn gemaakt.

Ambities

Tot en met 2020 proberen we één aanbesteding te doorlopen waarin biobased wordt ingekocht. Dit is afhankelijk van de in te kopen producten, diensten of werken de komende jaren, van de markt en of eventuele financiële consequenties redelijk en haalbaar zijn.

2.5 Innovatiegericht inkopen

Bij innovatiegericht inkopen wordt gezocht naar een innovatieve oplossing of laat de gemeente ruimte aan de marktpartij om een innovatieve oplossing aan te bieden. Het kan bijvoorbeeld gaan om een volledig nieuwe innovatieve oplossing, maar ook om de verdere ontwikkeling van de eigenschappen van een bestaand 'product'. Innovatiegericht inkopen kan bestaan uit het toepassen van innovatieve contractvormen, gunningscriteria en/of innovatieve inkoopprocedures zoals innovatiepartnerschap.

Ambities

Tot en met 2020 wijzen we waar mogelijk één inkoop aan, waarbij de marktdialoog ver voor de aanbesteding is gestart. Deze aanbesteding zetten we niet conform de traditionele bestek vorm op de markt. Er wordt uiteraard ook gekeken of er binnen andere aanbestedingen innovatieve en duurzame oplossingen kunnen worden gerealiseerd.

2.6 Internationale Sociale Voorwaarden

Bij het inkopen volgens Internationale Sociale Voorwaarden (ISV) gaat het om het respecteren van fundamentele arbeidsnormen en mensenrechten. Van de in te kopen producten moet duidelijk zijn welke risico's er zijn op schendingen van arbeids- en mensenrechten. Een leverancier moet kunnen aangeven wat hij doet om eventuele schendingen tegen te gaan of te voorkomen.

Ondernemers dienen zich bewust te zijn van hun potentiële negatieve effecten in de wereld, rechtstreeks en via hun keten van toeleveranciers en afnemers. Ondernemers hebben hierbij een verantwoordelijkheid om risico's (op bijvoorbeeld mensenrechtenschendingen of slechte arbeidsomstandigheden) in kaart te brengen, alert te zijn op signalen van stakeholders en de invloed die zij hebben om de situatie te verbeteren aan te wenden: het zogenoemde 'due diligence' principe.

Ambities

De gemeente gaat bij *relevante* Europese aanbestedingen, zoals bijvoorbeeld voor ICT gerelateerde producten, textiel, koffie, thee, natuursteen, enz., vragen aan de opdrachtnemer hoe hij invulling geeft aan ISV. Dit kan door middel van een 'due diligence' rapport. Hierbij moet opgemerkt worden dat veel leveranciers nog geen 'due diligence' rapportage klaar zullen hebben liggen. In dat geval is het belangrijk dat de budgetverantwoordelijke en de inkoopadviseur het gesprek met de leverancier aan gaan, waarin zij duidelijk maken wat zij van de leverancier verwachten en afspraken maakt over de stappen die de leverancier gaat zetten om tot een rapportage te komen. Ook vinden is het belangrijk om naast Fair Trade in ontwikkelingslanden ook Fair Trade dichtbij te stimuleren. We vinden dat we onze eigen ondernemers niet mogen vergeten. Het gaat dan bijvoorbeeld over (biologische) streekproducten.

2.7 Social return on Investment

Bij Social Return on Investment (SROI) gaat het erom dat een investering die de gemeente doet, naast het 'gewone' rendement ook een concrete sociale winst (return) oplevert. SROI draagt bij aan de werkgelegenheid doordat er arbeidsplaatsen, leerbanen en stageplaatsen beschikbaar komen. Het op deze manier beschikbaar stellen van banen zorgt ervoor dat de beoogde doelgroep kan participeren in de arbeidsmarkt naar best vermogen en er gebruik wordt gemaakt van extra productiviteit die anders onaangetast zou blijven. De regeling is bedoeld voor mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt, zoals werkzoekenden met een bijstands-, werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering en werkzoekenden met een arbeidshandicap. SROI is niet bedoeld om bestaande banen te vervangen.

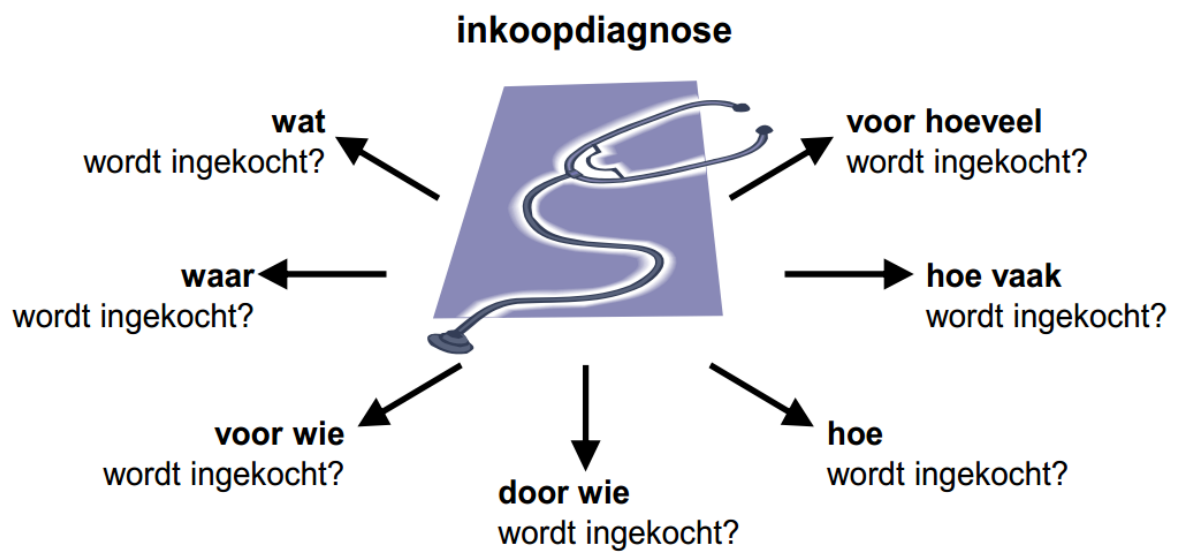
Ambities

We hechten als gemeente grote waarde aan de sociale winst die SROI met zich meebrengt. Naast een minimale resultaatverplichting van 5% voor arbeidsintensieve opdrachten en 2% voor arbeidsextensieve opdrachten voor werken en diensten, zal SROI waar mogelijk bij aanbestedingen als gunningscriterium worden ingezet om ondernemers nog meer te stimuleren een bijdrage te leveren aan SROI. SROI is inmiddels verankerd in het gemeentelijke inkoopbeleid.

3 Plan van aanpak

3.1 Inventarisatie

De gemeente koopt voor miljoenen in op jaarbasis. Door middel van een jaarlijks te houden spendanalyse kan er inzicht worden gekregen in de hoeveelheid, door wie, waar en wat ingekocht wordt. Momenteel wordt de Spendanalyse uitgevoerd met Excel en wordt er gekeken welke andere mogelijkheden er zijn binnen de gemeente Aa en Hunze om de Spendanalyse uit te voeren.

3.2 Programma planning

Onderstaand voorbeelden van inkooptrajecten waarbij (één van de) thema's van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) kunnen worden toegepast:

Inkooptrajecten waarbij toepassing van MVI mogelijk is		Klimaatbewust	Circulair	Biobased	Innovatief	ISV	SROI
1	Personeel gerelateerde zaken						X
2	Kantoorinrichting en benodigdheden, middelen voor bedrijfsvoering en informatie		X	X		X	X
3	Automatisering en telecommunicatie		X			X	X
4	Flexibele arbeid						X
5	Advies en onderzoek (niet op basis van detachering)						X
6	Vervoer/Wagenpark	X	X	X	X	X	X
7	Gebouwen en gebouw gerelateerde installaties	X	X	X	X	X	X
8	GWW (aanleg en onderhoud), niet gebouw gerelateerde installaties en openbare ruimten. Werkwijze duurzaam GWW.	X	X	X	X	X	X
9	Sociaal domein						X
10	Duurzaam bermbeheer		X				
11	Bureaustoelen		X				
12	Voeding en ingrediënten	X					
13	Mutifunctionals	X					
14	Elektriciteit/Gas	X					
15	Warme en koude drankenautomaten	X					

3.3 Werkwijze

Het toepassen van MVI in de inkoop is voor een deel een kwestie van doen en ervaring opdoen. Om MVI op een goede wijze in organisatie in te bedden is het van belang dat de teamleiders die besluiten over inkoop de hier voor genoemde criteria voor duurzaamheid toe passen bij hun inkoop. Zij betrekken de inkoopadviseur en beleidsmedewerker duurzaamheid al bij het opstellen van inkoopopdrachten. Zo kunnen deze maximaal toegevoegde waarde bieden door te adviseren over MVI. In dat stadium staan immers alle mogelijkheden nog open om de juiste afwegingen te maken. Naarmate het inkoopproces vordert wordt de invloed op die manoeuvreerruimte kleiner.

Voor inkoopopdrachten boven de € 25.000,= wordt een inkoopmeldformulier ingevuld en aangeleverd bij de inkoopadviseur. Duurzaamheid wordt een vast item bij het startgesprek over de betreffende inkoop. In dat stadium staan immers alle mogelijkheden nog open om zo optimaal mogelijk rekening te houden bij de gunningscriteria en het inrichten van het inkoopproces. Ook kunnen ze op deze manier de opgedane ervaringen zo goed mogelijk inzetten in andere inkooptrajecten.

3.4 Monitoring / rapportage

Onderdeel van het Manifest MVI 2017-2020 is dat alle ondertekenaars hun actieplan MVI actief openbaar maken door het toe te sturen aan het Expertisecentrum Aanbesteden PIANOo.nl en bijvoorbeeld door publicatie op eigen website.

Daarnaast rapporteert Inkoop halfjaarlijks aan het managementteam over de voortgang en eventuele resultaten van MVI in de bedrijfsvoeringsrapportage. Ook wordt de gemeenteraad hierover jaarlijks geïnformeerd in relatie tot de taken op het gebied van duurzaamheid.